

DE VLAAMSE MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Steunmaatregelen ten behoeve van Circulair Bouwen in het kader van het plan Vlaamse Veerkracht (VV 123)

De Vlaamse Regering voorziet in het plan Vlaamse Veerkracht 10 miljoen euro die door VLAIO kan worden ingezet om circulair bouwen te ondersteunen.

De huidige nota omvat de voorstellen om de noodzakelijke gerichte steunmaatregelen voor de betrokken doelgroepen te realiseren binnen het aan VLAIO ter beschikking gestelde budget van 10 miljoen euro.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsdomein: Economie

Het regeerakkoord 2019-2024 vermeldt reeds in algemene lijnen de voornaamste Vlaamse bezorgdheden inzake het ondersteunen van de opschaling van de circulaire economie in Vlaanderen.

In de beleidsnota Economie, Wetenschapsbeleid en Innovatie wordt in de transversale doelstelling 'Duurzaam groeien dankzij een kennisgedreven circulaire economie' de inzet van beleidsacties voor onderzoek en innovatie en ondernemerschap aangegeven ter ondersteuning van de realisatie van de circulaire economie.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

De werking rond Circulaire Economie is vastgelegd in de Mededeling van de Vlaamse Regering van 10 juli 2020 (VR 2020 1007 MED 7 1bis).

Het Relanceplan van de Vlaamse Regering van september 2020 wil inzetten op de versnelde omslag naar een maximale circulaire economie.

Daartoe wordt een specifiek project voorzien binnen het beleidsdomein Economie, namelijk VV 123 gericht op circulaire bouwen.

////////////////////////////////////

2. INHOUD

De transitie Circulaire Economie is een van de zeven de transities opgenomen in de Visie 2050 van de Vlaamse Regering, zoals vastgesteld op 25 maart 2016. De uitwerking werd vastgelegd in de startnota, goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 24 februari 2017. Om deze transitie in Vlaanderen succesvol door te zetten, gingen op 1 januari 2017 de drie pijlers van het vroegere Vlaams Materialenprogramma samen verder onder de verbindende noemer 'Vlaanderen Circulair', het knooppunt voor de circulaire economie in Vlaanderen. Het is een partnerschap van overheden, ondernemingen, middenveld en kenniswereld die samen actie ondernemen. Het ondersteunend team Vlaanderen Circulair werd ondergebracht bij de OVAM.

In de mededelingen aan de Vlaamse Regering van 10 juli 2020 over 'Een transversale werking voor de circulaire economie van Vlaanderen' en 'Conceptnota circulaire economie beleids-domein EWI' werden de aanpak van de transitie en de organisatie van Vlaanderen Circulair vernieuwd. Dit gebeurde in uitvoering van de beleidsnota's van de beleidsdomeinen EWI en Omgeving waarin de opzet van een publiek-privaat partnerschap 'Vlaanderen Circulair' als centraal platform werd vooropgesteld. Voor de coördinatie binnen de Vlaamse overheid wordt er gewerkt met een beleidsdomein-overschrijdende coördinatiegroep, onder leiding van de twee ministers die de meest relevante thema's onder hun bevoegdheid hebben, namelijk Minister Hilde Crevits, Viceminister-president en Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale economie en Landbouw en Minister Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme.

De transities zijn structurele veranderingen met een grote impact op de samenleving. Ze zijn het resultaat van ontwikkelingen die elkaar versterken op economisch, cultureel, ethisch, technologisch, ecologisch, sociaal en institutioneel vlak. Overheden, ondernemingen, kennisinstellingen, socio-culturele organisaties, milieuverenigingen etc. spelen elk een belangrijke rol. Ter ondersteuning van die transities zijn dan ook acties nodig op verschillende domeinen. Vlaanderen Circulair onderscheidt momenteel zes werkagenda's (circulair bouwen, chemie/kunststoffen, circulaire maakindustrie, waterkringlopen, bio-economie en voedselketen) en zeven hefboomen (beleidsinstrumenten, circulair aankopen, communicatie, onderzoek, innoveren en ondernemen, financiering en jobs/vaardigheden).

Het Agentschap Innoveren en Ondernemen heeft een belangrijke rol in de werking van Vlaanderen Circulair. In het bijzonder is het (co-)trekker van verschillende werkagenda's waaronder de werkagenda's 'circulaire maakindustrie' en 'circulaire bouw' en coördineert het de hefboom 'innoveren en ondernemen'.

De middelen die hier ingezet worden in de context van de Vlaamse Veerkracht kaderen in de invulling van de werkagenda circulair bouwen.

2.1 Circulair Bouwen

Om de omslag te kunnen maken naar een circulaire bouwsector moeten een aantal systeemknelpunten aangepakt worden. Te vermelden zijn:

- Beslissingen - en specifiek omtrent investeringen - worden vandaag voornamelijk genomen op basis van een korttermijnperspectief en vooral financiële argumenten.
- Circulaire innovatie vindt moeilijk ingang binnen de bouwwereld: uitvoerders en investeerders mijden liever risico's rond nieuwe bouwtechnieken en vallen vaak terug op traditionele bouwoplossingen om te voldoen aan vereisten op vlak van energie en isolatie.

//

- Men vertrekt overwegend vanuit de individuele belangen van de organisaties en diverse disciplines in de bouw, waardoor er weinig vertrouwen is tussen verschillende actoren binnen een (ver)bouwproject.
- Door het selectief toepassen van circulaire businessmodellen, zoals ‘product-as-a-service’, ‘take-back- formules’ en leasing van gestandaardiseerde bouwcomponenten, in bepaalde niche-sectoren kunnen ze moeilijk gerepliceerd worden voor de hele bouw- en vastgoedmarkt. Een grote(re) schaal blijkt echter cruciaal te zijn voor de rendabiliteit van circulaire business.
- Het is voor bouwheren en gebruikers niet altijd duidelijk welke individuele en maatschappelijke kansen circulair bouwen te bieden heeft.

We willen bijdragen tot een antwoord op deze uitdagingen door via innovatie en ondernemerschap de ontwikkeling van nieuwe circulaire bouwtechnieken te stimuleren, nieuwe methodes van recycling en urban mining tot stand te brengen en dit alles ook in de praktijk te brengen. Tegelijk moet dit aanleiding geven tot nieuwe circulaire businessmodellen in de sector van bouwmaterialen en gebouwen die tegelijkertijd een gedragsverandering bij bouwbedrijven en bouwers mogelijk maken.

De concrete aanwending van de middelen zal worden afgestemd met de plannen en ambities binnen de werkagenda ‘Circulair Bouwen’ en de Green Deal Circulair Bouwen.

2.2 Steuninstrumenten

We willen de komende jaren via innovatie en ondernemerschap inzetten op ontwikkeling en opschaling. Te ondersteunen door instrumenten die technische en business oplossingen kunnen onderzoeken, uitwerken en demonstreren in een model waarbij de samenwerking tussen diverse partners (grote en kleine bedrijven, lokale overheden en alle vormen van sociale organisaties en kennispartners) wordt ondersteund.

Via de inzet van deze instrumenten worden bedrijven en organisatie gestimuleerd om de circulaire omslag te maken, kunnen onderzoeksvragen (bijv. op het vlak van digitalisering en het gebruik van data in de circulaire economie, onderzoek naar nieuwe materialen,...) worden onderzocht en kunnen de resultaten van onderzoek en ontwikkeling concreet worden toegepast en uitgerold. Door een breed gamma van doelgroepen aan te spreken kunnen nieuwe manieren van samenwerking in de keten (bijv. rond gebruik van reststromen, nieuwe businessmodellen, samenwerking met de sociale economie,...) worden uitgetest en gestimuleerd.

De projecten zullen gericht zijn op alle spelers binnen de maatschappelijke vijfhoek: naast bedrijven, komen ook kennisinstellingen, financiers, lokale en regionale overheden en organisaties uit de sociale sectoren aan bod. Door een breed gamma van doelgroepen aan te spreken kunnen nieuwe manieren van samenwerking in de keten (bijv. rond gebruik van reststromen, nieuwe business modellen, samenwerking met de sociale economie, gebruik van digitale technologie...) worden uitgetest en gestimuleerd.

Van deze bottom up projecten wordt verwacht dat zij resultaten zullen hebben die kunnen bijdragen aan het halen van de doelstelling uit het Vlaamse Energie- en Klimaatplan van 9 december 2019 om de materiaalvoetafdruk tegen 2030 met 30% te verminderen. Aan elk project zal gevraagd worden die mogelijke bijdrage te beschrijven en kwantificeren.

Verder wordt vanuit het Europese RRF opgelegd dat alle projecten moeten voldoen aan de Do Not Significant Harm – beginsel. Hiermee zal rekening gehouden worden bij het uitschrijven van de oproepen.

//

De concrete invulling van deze instrumenten (criteria, thematische focus, indieners,...) zal worden afgestemd met de aandachtspunten en de verwachtingen uit de werkagenda circulair bouwen die in het najaar van 2021 van start gaat.

Door nu de algemene principes met betrekking tot het soort instrumenten en de timing goed te keuren kunnen we nog in 2021 al een eerste impuls geven met aandacht voor de concrete noden die in het najaar van 2021 naar boven zullen komen.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

De totale kost om de noodzakelijke gerichte voornoemde steunmaatregelen voor de betrokken doelgroepen te realiseren bedraagt 10.000.000 euro, te verdelen over de twee begrotingsjaren 2021 en 2022. De verdeling over de verschillende oproepen is aangegeven, onder voorbehoud van beperkte verschuivingen in functie van de geselecteerde projecten.

Actie	Circulair bouwen
1. Projecten circulair bouwen van Vlaanderen Circulair uit 2020	2.000.000
2. COOCK oproep circulair bouwen	3.000.000
3. KMO Groeisubsidie oproep circulaire economie	1.500.000
4. Call proeftuinen/demo installaties/living labs circulair bouwen	3.500.000
TOTAAL	10.000.000

Het advies van de Inspectie van Financiën werd bekomen 28-04-2021.

De Inspectie van Financiën geeft een gunstig advies voor zover de budgettaire doelmatigheid bij de verdere concretisering van de diverse deelacties vooralsnog zal worden verzekerd.

In het algemeen wordt gekozen om een mix van instrumenten in te zetten gericht op onderzoek, ontwikkeling, testen, demonstreren, implementeren en begeleiden en opleiden, waardoor we in staat moeten zijn om de verdere uitrol en opschaling van de circulaire economie in Vlaanderen te ondersteunen en daar zoveel mogelijk partijen bij te betrekken. Dit is belangrijk om een meer systemische transformatie te stimuleren. Deze middelen zullen ingezet worden in het verlengde van de agenda's die binnen Vlaanderen Circulair in volle uitwerking zijn.

Deze instrumenten worden ingezet binnen de VLAIO werking, waarbij de evaluatie van projectaanvragen telkens grondig gebeurt en waarbij ook de efficiëntie en effectiviteit van de gevraagde steun individueel wordt beoordeeld. Dit gebeurt deels met reguliere projecttypes, waarbij een specifieke focus wordt gelegd op de circulaire thema's en deels met bijkomende oproepen. In het eerste geval gebeurt dit dus binnen kaders waarvan de doelmatigheid aanvaard is. In het tweede geval zullen bij de verdere uitwerking de beslissingstrajecten gevolgd worden die eigen zijn aan de ingezette regelgeving, wat een doelmatige uitwerking moet garanderen. Tot slot wijzen we er ook

////////////////////////////////////

